

**PRACOVNÍ TEXT PRO
SKUPINKY
-
DIECÉZNÍ SYNODNÍ
SETKÁNÍ 7. KVĚTNA 2022,
OLOMOUC**

Diecézní synodální tým

Obsah

Úvod	2
Kvantitativní shrnutí synodálního procesu v Olomoucké arcidiecézi	2
Kvalitativní vyhodnocení synodálního procesu	0
I. Osobní vztah s Bohem jako základ na společné cestě církve	1
Živý vs. formální vztah s Bohem	1
Vnímání a prezentace Božího obrazu.....	2
Formace křesťanů ke zralosti	2
II. Synodalita ve farním společenství	3
Ideál živé farnosti a bariéry k jeho naplňování	4
Budování farního společenství	5
Otevřená farnost	8
Pastorace některých cílových skupin.....	8
III. Lidé na okraji: církev zraňující	11
Kdo jsou lidé na okraji církevního společenství?.....	12
IV. Společné slavení	13
Slavení mše svaté	13
Slavení svátostí.....	15
Další formy slavení.....	16
V. Spoluzodpovědnost a rozhodování v církvi	16
Pastorační rada jako nástroj spoluzodpovědnosti.....	16
Financování a hospodaření farností.....	17
VI. Role kněze ve společenství církve a farnosti	18
Očekávání lidsky zralé komunikace.....	18
Náročnost kněžské služby a podpora kněžím.....	19
Otázka celibátu a přípravy budoucích kněží	20
VII. Církev v dialogu se světem a jinými křesťanskými církvemi	20
Dialog jako hlavní předpoklad evangelizace.....	21
Misijní připravenost a zapojení do veřejného života.....	22
Ekumenismus	22
Vnímání církve zvenčí.....	23
VIII. Církev jako celek	23
Radost ze života v církvi	25
Komunikace v církvi	26
IX. Zhodnocení synodálního procesu	26
Impulzy pro následující období	27

Úvod

Právě začínáte číst text, který shrnuje výsledek diecézní fáze synodálního procesu v Olomoucké arcidiecézi. Na jeho základě bude vznikat desetistránková syntéza z výstupů synodálních skupinek, která bude poslána národnímu synodálnímu týmu k dalším účelům celosvětového synodálního procesu. První část tohoto pracovního materiálu shrnuje kvantitativní údaje procesu v naší diecézi. To znamená, že popisuje počty skupinek, procentuální i číselné zapojení žen, mužů, věkových skupin apod. Druhá, dominantní část textu je věnovaná již samotným výstupům ze synodálních skupinek. Jsou postupně popisována témata, která byla skupinkami akcentovaná. Na závěr textu je pak uvedeno vnímání průběhu synodálního procesu a zároveň jsou vyhodnoceny jeho první dopady v Olomoucké arcidiecézi.

Koordinace synodálního procesu v Arcidiecézi Olomouc, jejíž součástí bylo také zpracování výstupů synodálního dotazování, byla začátkem října 2021 svěřena diecéznímu synodálnímu týmu. Diecézní tým konzultoval tuto pracovní verzi s Janem Graubnerem, arcibiskupem olomouckým, který se k ní vyjádřil pozitivně a ve zpětné vazbě uvedl, že text přijímá bez výhrad. Tuto pracovní verzi pak doprovodil tímto svým textem:

„Pro správné přijetí syntézy je zásadně důležitý postoj lásky, která se nebojí kritiky, ale dívá se do textu jako do zrcadla diecéze. Ne všechno se týká konkrétní farnosti nebo konkrétního kněze. Nesmím všechnu kritiku vztahovat na sebe, ale ani nesmím říkat, že všechno se týká jen jiných, nýbrž v pokoře se ptát, jestli se něco z řečeného netýká aspoň zčásti také mě. Nejednou se ukáže, že kněží i laici volají po stejné věci, ale chyba je někde v komunikaci či způsobu vidění. Co bych ze své strany mohl udělat pro zlepšení? Počítat s postupnými kroky a hledat spojení.“

Kvantitativní shrnutí synodálního procesu v Olomoucké arcidiecézi

Synodální skupinky při vyplňování závěrečného formuláře vyplnily i statistické údaje, které měly za úkol zjistit jak průběh synodálního procesu v jejich skupince, tak o ní poskytnout i základní statistické údaje. Tyto údaje jsou uvedeny v této části textu, zhodnocení procesu je popsáno v závěrečném zhodnocení synodálního procesu.

Synodálního rozlišování a zaslání výsledku svého rozlišování se zúčastnilo 278 farností, 7 církevních škol (včetně bohoslovců Arcibiskupského kněžského semináře). Také 12 řeholních komunit utvořilo svou vlastní skupinku (např. klauzurované řády), zároveň se řeholníci účastnili skupinek s ostatními věřícími.

Celkový počet synodních skupinek byl 764, z toho 447 skupinek vzniklo za účelem synodálního procesu, zbytek tvořila již existující společenství nebo řeholní komunity. Synodální tým obdržel celkem 782 výstupních formulářů (některé skupinky odevzdaly více zpracovaných tematických okruhů). Celkový počet osob zapojených do synodních skupinek byl 5 350, z toho 3 417 žen a 1 933 mužů.

Nejčastěji zastoupenou kategorií osob ve skupinkách byla věková skupina 31–49 let a 50–56 let. Zástupci těchto věkových vrstev byli zastoupeni v 75 % synodálních skupinek. Naproti tomu nejméně se účastníci skupinou byly děti a mládež do 18 let (12 % skupinek).

69 % skupinek bylo tvořeno 5–8 osobami (mezi nimi ve 20 % případů dominuje počet 6 osob). V 8,1 % případů se jednalo o skupinky o 9 osobách, v 5,9 % byly skupinky o 4 osobách a 5,3 % skupinek tvořilo 10 osob. Díky tomu lze napsat, že synodální skupinky pracovaly v atmosféře komunitního rozlišování.

Skupinky se nejčastěji nad tématem synody sešly 3x (57,6 % případů), druhým nejčastějším počtem setkání byly 2 schůzky (16,5 %) a 4 schůzky uvedlo 15,3 % skupinek. Téměř 90 % skupinek se tedy sešlo 2–4x. Tento údaj lze také interpretovat tak, že názory zaznamenané ve formulářích nejsou názory jednotlivců nebo nahodilé a bez hlubšího rozvažování a působení Ducha svatého vyslovené pohledy.

Z celkového počtu lidí zapojených do synodálního procesu v naší diecézi bylo 64 % žen a 36 % mužů. Ve všech případech byl ve skupinkách alespoň jeden katolický křesťan. Synodálního procesu se ve skupinkách zúčastnili také členové jiných církví (ve 20 případech sestry a bratři evangelického vyznání, dále v jednotkách případů členové dalších církví registrovaných na území ČR a také v jednotkách členové jiných světových náboženství či lidé bez vyznání, deklarující se jako „ateisté“).

Jelikož pozvání k synodálnímu procesu bylo pozváním pro celý Boží lid, tedy i pro ty, kdo přijali svátostné svěcení, lze statisticky konstatovat, že v 16 % skupinek byli zastoupeni muži, kteří přijali jáhenské, kněžské nebo biskupské svěcení.

Prostřednictvím metody „word clouding“ lze také dojít k nejčastěji užívaným klíčovým slovům, kterými vlastní práci synodální skupinky samy popsaly. Nejčastěji tak zaznívala slova: **naslouchání; společenství; modlitba; otevřenost.**

Kvalitativní vyhodnocení synodálního procesu

Hlavním obsahem odevzdávaných formulářů bylo jednostránkové shrnutí plodů společného rozlišování členů synodálních skupin na zvolené téma. K dispozici tedy bylo 782 stran textu, který představoval unikátní souhrn hlasů věřících. Následně stál před diecézním synodálním týmem nelehký úkol zpracovat uvedené množství dat metodami kvalitativního výzkumu tak, aby byla vytvořena validní syntéza. Analýza byla prováděna týmovým způsobem a při zachování standardních měřítek kladených na podobné výzkumy realizované v akademickém prostředí či soukromém sektoru.

První krok představovalo společné nastavení seznamu kódů, které pokrývaly nejdůležitější fenomény popisované ve formulářích. Tyto kódy byly vytvořeny na základě týmového čtení několika pilotních formulářů. Následně byly v excelu přiřazeny každému z cca 30 kódů samostatné listy a na ty byly následně uváděny výskyty z jednotlivých formulářů. Důkladným čtením všech formulářů členy týmu tak byly zaneseny stovky přímých citací do tabulek, v některých případech byla delší vyjádření nahrazena parafrází. Počet výskytů u jednotlivých kódů zároveň naznačoval relevanci daného tématu v celém procesu synodálního rozlišování – tuto intenzitu následně v textu odrážejí jak komentáře autorů, tak rozsah jednotlivých kapitol.

Druhé kolo kódování pak představovalo pročitání výskytů přímých citací k danému fenoménu, které bylo následně zpracováno formou myšlenkové mapy či v podobě textového výstupu. Tyto předběžné interpretace byly následně znovu důkladně diskutovány v týmu a ve finální části každý ze členů týmu zpracoval vlastní úsek textu. Ten byl následně společně diskutován a finalizován do současné podoby.

Všechny etapy práce zahrnovaly jak množství společných konzultací, tak desítky hodin samostatné práce. Dialog v týmu i dvojité kódování pak představuje záruku důvěryhodnosti ve zpracování dat uvedeným způsobem. Pro tento materiál byly vybrány reprezentativní citace pro ilustraci; nicméně je možné říci, že každá věta v kvalitativní části se opírá o analyzovaná vyjádření a bylo by možné najít přímou oporu ve formulářích, kde byla identifikována. Celý proces tvorby diecézní syntézy je pak možné si představit jako slévání jednotlivých pramínek a potůčků do jedné řeky, která vyjadřuje poměrně jednolité hlas členů církve na území Olomoucké arcidiecéze.

I. Osobní vztah s Bohem jako základ na společné cestě církve

„Základem na společné cestě je osobní vztah k Bohu.“

Přestože v rámci základních 10 otázek pro diskuzi v synodálních skupinkách nebylo téma týkající se vztahu člověka s Bohem, tak se i toto téma ve výstupech nezanedbatelnou měrou objevovalo. V některých výstupech dokonce zaznívalo, že osobní vztah k Bohu je základem pro synodalitu jako takovou.

Výskyty, které se tohoto tématu týkaly, si pak diecézní tým rozdělil do dalších podkategorií, které jsou popsány. Jedná se o tyto podkategorie: Živý vs. formální vztah s Bohem, Vnímání a prezentace Božího obrazu a Formace křesťanů ke zralosti.

Živý vs. formální vztah s Bohem

„Na prvním místě je osobní vztah s Bohem, protože od něj se odvíjí naše další vztahy s lidmi.“

Za východisko synodality v církvi účastníci synodálního procesu jednoznačně pokládají **osobní vztah k Bohu**. Právě ten je podle nich hlavním obsahem křesťanské víry, která není jen nějakým přesvědčením, ale především způsobem života s Bohem. Mezi účastníky je velmi silně přítomna touha po autenticky žité víře.

V Božím lidu je rozšířeno přesvědčení, že **víra jako živý vztah se realizuje ve společenství církve**, kde jsou jejím zdrojem život ze svátostí a liturgie a také sdílení s druhými, kteří víru žijí. K rozvoji živé víry, dle účastníků synodálního procesu, napomáhá především modlitba, která je osobním setkáním s milujícím Bohem, jenž věřícím umožňuje rozpoznat vlastní místo v životě. Naslouchání Pánu a četba Písma jsou dle výstupů ze skupinek projevy hledání Boží vůle a touhy po osobním obrácení. Bez něho není možný autentický křesťanský život.

Z výstupů je patrný názor, že kdo objeví Boha ve vlastním životě a žije víru jako vztah, má **schopnost vydávat o této zkušenosti osobní svědectví** a víru předávat. Může nenásilně zaujmout druhé a být pro ně příkladem. Věřící si často uvědomují problematičnost předávání víry v rodině, když upozorňují, že nezřídka se zprostředkovává pouze zvyk a tradice, jako např. tehdy, když důvodem k přijetí svátostí je touha prarodičů nebo příbuzných. Kromě toho v rodinách vládne někdy i ostych o Bohu nenuceně a autenticky rozmlouvat.

Vnímání a prezentace Božího obrazu

„Jestliže Boha poznám, nechci setrvávat v životě, ve kterém se spokojím s málem.“

Ze synodálního sdílení vyplývá, že rozhodující je dobrota a milosrdenství, s níž Bůh všechny přijímá. Určující je postava Ježíše z evangelií, který představuje svého Otce jako blízkého a pozorného ke všem vyloučeným. Více nežli obraz Boha, který nahání strach svými tresty, by měla převládnout především **radost ze vzkříšeného Krista**. A ta by se měla projevit i v našem svědectví druhým, které pak může být mnohem více než jen pouhé moralizování.

Křesťané, kteří chápou víru jako ryzí vztah s Bohem, ve kterém má prioritu život utvářený Boží láskou a milostí, si současně uvědomují, že v našich společenstvích je předkládána určitá podoba víry, kterou je třeba změnit. Ve farnostech a někdy i v kázáních lidé pocítují tlak na přemíru vnější činnosti, práce a úkonů. Zdá se jim, že důraz je kladen příliš na „povinnou docházku“ na mši a na výkon, za který si můžeme zasloužit nebe, když budeme „páchat dobro“.

Lidé ve skupinkách si uvědomují, že **Bůh koná v jejich životech**, že k nim promlouvá (při liturgii, modlitbě, adoraci), že je vede životem a že díky jeho přítomnosti se i negativní zkušenosti mohou stát pramenem požehnání. Důležité je vědomí, že tomuto sdílejícímu se Bohu je třeba věnovat čas, naslouchat mu a žasnout nad ním a nad jeho dílem.

Formace křesťanů ke zralosti

„Obrácené společenství již nemoralizuje, ale nasměrovává člověka na živého Krista.“

Se živým vztahem k Bohu souvisí vnímání duchovní cesty jako určitého procesu růstu do křesťanské dospělosti. Otázka formace ke zralému křesťanskému životu patřila v synodálních skupinkách k velmi častým tématům. Cíl této formace by se dal vyjádřit slovy: pomáhat v církvi utvářet „svobodné, odvážné a druhým otevřené křesťany“.

V této oblasti zaujalo velký prostor **naslouchání**, chápané právě jako projev křesťanské zralosti a způsob, jak k ní směřovat. Lidé ve skupinkách se jednohlasně shodují v tom, že jako jednotlivci i jako společenství bychom neměli především odsuzovat a kritizovat, ale naslouchat a pochopit. Naslouchání přitom předpokládá: ticho, v němž zaslechneme sami sebe, Boha i bližní; zájem o druhé a postoj otevřenosti, díky němuž se můžeme před druhé postavit bez předsudků, s empatií, citem i připraveností přijmout v pokoře odlišný názor. Spolu s nasloucháním bychom měli v církvi také rozvíjet schopnost svobodného a odvážného **vyjádření vlastního názoru**. Zkušenost ukazuje, že naslouchání je něčím, čemu se musíme v našich společenstvích učit. Například z řad křesťanů formovaných ke kněžství nebo zasvěcenému životu zaznívá hlas, že představení se staví do role těch, kdo již předem vědí, co

je nejlepší pro jejich podřízené, nebo že se s těmi, kdo jsou ve formaci, jedná jako s nedospělými.

Na cestě ke křesťanské dospělosti podtrhují účastníci synodálního procesu důležitost **osobní modlitby a života ve společenství**, ve kterém lze sdílet zkušenost víry a prožívat ji s ostatními. Uprostřed společenství je pak dospělý křesťan ochoten přijmout také různé služby, objevit a rozvinout dary, které mu byly svěřeny. Dospělý křesťan je nakonec ten, který svoji **víru sdílí** a stává se ve vlastní rodině i pro hledající vzorem svým osobním příkladem.

Závažnou se v kontextu tématu stává otázka vzdělávání a duchovního doprovázení pro růst křesťanů. V mnoha případech je konstatován stav nedostatečné úrovně znalostí v otázkách víry a náboženství. Zaznívala i chybějící systematická formace farníků, což se promítá i do nesnáze vést dialog s hledajícími. Ozývají se hlasy volající po specifické a trvalé formaci těch, kdo zastávají ve společenstvích nějaké služby (např. lektoři, ministranti, katecheti aj.).

Největší zájem o vzdělávání je ve třech oblastech:

- 1) obsah křesťanské víry a život ve víře (přitom potřeba nevyhýbat se ožehavým otázkám a propojení s celospolečenskými tématy);
- 2) Písmo svaté (zejména volání po prohlubování znalosti Bible, ale i po osobním rozjímání nad Písmem, které se jeví jako zvláště naléhavé);
- 3) porozumění liturgii (vysvětlení mše, např. i formou „komentovaných mší“).

Ze sdílení synodálních skupinek rovněž vyplývá, že otázka formace je často také propojena s tématem **společenství** a s touhou vytvořit prostor, fórum pro setkávání a formaci. Byla vznesena otázka, nakolik by v oblasti vzdělávání/formace společenství ve farnosti mohli pomoci věřící mající **teologické vzdělání**. Podle mnoha synodálních skupinek by mělo k formaci intenzivněji než dosud přispívat duchovní doprovázení, duchovní obnovy ve farnosti nebo „školy modlitby“.

II. Synodalita ve farním společenství

„Cítíme se být plnohodnotnými členy našeho společenství farníků, proto se také snažíme pomáhat v naší farnosti na různých úrovních. Někteří se zapojují více, někteří méně, každý podle svých možností.“

Jednoznačně nejčastěji zmiňovaným tématem byla **touha po živém farním společenství**. Vzhledem k velkému množství výpovědí k tomuto tématu mu je v tomto dokumentu i věnováno nejvíce prostoru. Ve výpovědích zaznívala jak touha po hledání a naplňování určitého ideálu

ve fungování farnosti, tak i návrhy, jak vytvářet vztahy mezi farníky, jak efektivně komunikovat či na jaké skupiny se zaměřit při pastoraci. Zaznívaly i kritické postřehy k tomu, co brání tvorbě společenství.

Ideál živé farnosti a bariéry v jeho naplňování

„Sounáležitost mezi námi se vytrácí, zavíráme se do svých problémů a starostí a už nám nezbyvá čas ani prostor pro lidi okolo nás.“

Obraz ideální farnosti vykreslují účastníci synodálního procesu jako místo, kde mají kostel, faru, pravidelné bohoslužby a přístup ke svátostem. Je zde přítomen kněz a lidé, kteří jsou zapojeni nejen do chodu liturgie, ale také se starají o svěřený majetek. Jsou tu tací, kteří se věnují druhým formou nejrůznějších aktivit v rámci liturgie i mimo ni. **Dialog zde probíhá zdravě**, lidé se setkávají, chtějí se znát, vnímají nutnost každého pokřtěného mít drobný podíl v církvi. Nově příchozí bývají přijati, domácí se cítí být plnohodnotnými členy s možností zapojení. Situace je popisována jako dobrá, zaznívají přívlastky farnosti živé či krásné. Pro tyto lidi je zkušenost společného kráčení radostí. Jak zaznělo v jednom z výstupů: *„Ve svých modlitbách jsme děkovali za dary milosti, že můžeme žít ve velké a krásné farnosti, že zde můžeme navazovat přátelství.“* Farnost je také místem, kde se spolu přirozeně setkávají a **vzájemně obohacují různé generace**. To s sebou přináší plody porozumění, předávání tradice a moudrosti a zároveň schopnost neustálého růstu.

V kontrastu vůči vizi živého společenství byly velmi často zmiňovány bariéry pro její uskutečňování. Synodální skupinky tak například hovoří o malé aktivitě širšího společenství farnosti. Nejčastěji o **nedostatku lidí** pro organizaci různých služeb ve farnosti, v důsledku čehož je stále více práce nakládáno na stejné osoby. Někteří se v důsledku toho cítí unavení a frustrovaní. Kořenem se zdá být nedostatek času a prostoru, předsudky (např. „neumím to dost dobře, nevím, jak na to...“ apod.), ale i malá otevřenost či špatná informovanost. Panují rozdělení na „svaté a obyčejné“ nebo „tahouny a ty, co se vezou“. Zaznívají slova o zraňujícím postoji nadřazenosti a výlučnosti vůči druhým, který nevede k dialogu.

Jedním z problémů dneška je také **individualismus**: *„Trpíme individualismem. Všímejme si potřeb lidí kolem sebe, projevujme zájem o člověka samotného v rodinách, v zaměstnání, ve farnosti.“* Ozývá se volání po větší **týmové spolupráci** a otevřenosti ve farnostech. Některé farnosti jsou označovány jako uzavřené skupiny, které nevytvářejí vztahy s okolním světem. Lidé také hovoří o **strachu se vyjádřit**. To je mnohdy spojováno s nepochopením, odsuzováním rozdílných názorů, protlačováním dominantních pohledů na věc či strachem z nepochopení. Vyjadřují také bolestnou zkušenost s nepřijetím a malou otevřeností. Některé rodiny po dlouhé izolaci způsobené pandemií Covid-19 hledají těžko cestu zpět do společenství. Naskytá se tedy otázka: Jak tyto lidi znovu oslovit a přizvat je do společenství?

Budování farního společenství

„...nebýt jen společenství modlitby, ale také společenství setkávání.“

Ve výstupech lidé také navrhovali, jakými prostředky je možné se přiblížit jejich ideálnímu obrazu farnosti. Návrhy „jak na to“ byly v této kapitole nejčastěji tematizované a částečně vycházely ze zkušeností a dobré praxe z farností, ale i z inspirací z jiných míst. Je třeba ale mít na zřeteli, že co se jeví jako osvědčené v jedné komunitě, nemusí být díky odlišnostem přijímáno v komunitě jiné. Nicméně napříč výstupy ze skupinek je možné nacházet společné jmenovatele, které stanovují základní podmínky pro budování zdravého společenství: vzájemná komunikace a naslouchání, společně trávený čas a rozvíjení vzájemných vztahů, rozvíjení víry a důvěry v menších společenstvích.

Naslouchání jako cesta

„Nasloucháním začínáme vnímat potřeby druhých v našem společenství.“

Tématu naslouchání v různých podobách se věnovalo mnoho skupinek. Ozývalo se napříč danými okruhy a zdá se být klíčem k dobrým vztahům a budování farnosti jako místa přijetí. Účastníci synodálního procesu ale **volají po naslouchání** i v dalších rovinách: v rámci církve jako celku, ve vztahu kněz-farníci, mezi malými společenstvími, mezi jednotlivci a skupinami. Každý hlas má nárok být slyšen. Nedostatek naslouchání vede k odcizení. *„V naší farnosti si málo nasloucháme a málo spolu mluvíme o víře, církvi a společenství.“* V mnoha výstupech se objevovaly návrhy pro vytvoření **konkrétního prostoru** pro naslouchání.

Pro **kvalitní komunikaci** je potřeba naslouchat. Naslouchání vyžaduje: ochotu vyslechnout, soustředěnou pozornost, neradit, ale spíše nabídnout konkrétní pomoc, přijímat i kritické názory druhých, vzájemný respekt, vytvářet bezpečný a důvěrný prostor. Rozdílné názory a pohledy na svět lidí mohou rozdělovat, vytvářet předsudky, ale také vzájemně obohacovat: *„Uvědomili jsme si, že odlišnost druhých může být obohacující, měli bychom umět dát šanci každému se projevit.“*

Dobrá praxe k rozvoji farního společenství: účast na agapé po mši svaté s možností neformálního promlouvání mezi sebou i s duchovním, farní zájezd či pouť skýtající příležitost k povídání skrze společný cíl a neformální prožitek, akce sportovního, kulturního a gastronomického charakteru, besedy 1x za 14 dnů na předem zvolené téma.

Prostředky komunikace ve farnosti

Řada farníků vyjádřila touhu po **lepší informovanosti o aktivitách ve farnosti**. Zazněly kritické hlasy věřících, kteří neví, co vše se ve farnosti organizuje, ale také konkrétní návrhy na změnu. Lidé volají především po využití **moderních komunikačních prostředků**

(aktualizované webové stránky, sociální sítě), ale také po zapojení farníků a dobré péči o standardní platformy (ohlášky, nástěnky, farní časopis). Řada výstupů mluví o nutnosti **osobního kontaktu**, který se ukazuje být nejúčinnější formou propagace či pozvání na akci. Dalším konkrétním návrhem je vytvoření přehledů společenství, případně přehledů lidí zodpovědných za různé služby ve farnosti (akolyté, lektoři, úklidové skupinky, ministranti, scholy atd.), aby se mohli nově příchozí farníci snáze zorientovat. Nemálo výstupů vyzývá k vytvoření „**schránek důvěry**“, skrze které se mohou farníci lépe projevit a dát zpětnou vazbu.

Role malých společenství ve farnosti

„Malá společenství jsou prostředkem k budování vztahu k Bohu i lidem mezi sebou.“

Synodální skupinky vyjádřily v mnoha případech touhu po sdílení víry v malých společenstvích. Poukazovali na to díky pozitivní zkušenosti tam, kde fungují, i díky zkušenostem z nekatolického prostředí. Jako hlavní hodnota byla shodně uváděna **vzájemná blízkost věřících** zapojených do různých společenství dle jejich věku, životního stavu či spirituality. Jejich potenciálem je tudíž předcházet anonymitě a pocitu odcizení, který může být v našich farnostech někdy přítomný. **Otevřenost i důvěra** vzniká díky vzájemnému sdílení toho, jak Pán jedná v našich životech. Malé společenství křesťanů je také nejvhodnějším prostorem pro **vzájemné naslouchání**, sdílení a možnost modlit se za sebe. Na lidské rovině je podobně důležité povzbuzování, navazování vztahů a poučení z životních zkušeností. Toto vše posiluje komunikaci ve farnosti a také aktivizaci farníků pro zapojení do jednotlivých služeb, včetně evangelizace.

Vedle přínosů malých společenství byly zmiňovány i **bariéry a problémy**. Prvním negativním rysem je uzavřenost skupinek vůči nově příchozím: *„Někdy jako bychom nechtěli vidět problémy našeho okolí a uzavíráme se do společenství s těmi, které již známe.“* Další zdůrazňovanou bolestí je vzájemná nekomunikace společenství ve farnosti, chybějící propojení a informovanost.

Mezi uvedenými důvody, které mohou vést ke vzájemné uzavřenosti, byly rozdílné pohledy na svět a uzavření se do své názorové „bubliny“, vzájemná rivalita nebo ustrnulost ve zvyklostech. *„Ve farnostech i v dlouholetých společenstvích zůstáváme raději v tzv. bezpečných zónách a nebavíme se spolu o hlubších věcech, např. o víře, co se daří nebo nedaří.“* Větší propojenost a otevřenost mezi společenstvími by vedly k intenzivnější spolupráci, po které lidé volají. Zazněly i výzvy k tomu, aby malá společenství dokázala více sloužit konkrétními skutky lásky farnímu společenství.

Chybějící prostor pro setkávání

Budování vzájemných vztahů předpokládá **disponování prostorem**, který je možno využívat k setkání mimo liturgii. Je evidentní, že touha vycházející ze synodálních skupinek po neformálních setkáních v běžném životě je veliká. Slovem „prostor“ zde mají skupinky na mysli jak místo k setkávání, tak i konkrétní příležitost k dialogu a naslouchání ve farnosti.

Dobrá praxe: rekonstrukce přístavku k debatám po mši, místo k pohoštění, besedy a prezentace uskutečněných akcí, soutěže, promítání, filmové večery, klub deskových her, letní kino, farní den.

Společná práce a modlitba

Modlitba a práce jsou ve výrocích lidí často propojené, obě vnímány jako nástroje k posílení farní pospolitosti. Modlitba, a to zvláště prosebná – za potřeby lidí, farnosti nebo i potřebných ve světě. Základním předpokladem k úspěšnému fungování společenství je „*budovat prostředí blízkosti a důvěry*“.

Dobrá praxe: technické služby – brigády, úklid fary a kostela, opravy, péče o farní zahradu, modlitba – živý růženec, modlitby za kněze, modlitby matek/otců, čtení Písma, biblické hodiny, duchovní obnovy a cvičení, ve farních listech zařadit rubriku pro sdílení duchovního života.

Podpora stávajících a rozvoj nových služeb ve farním společenství

Časté je mezi účastníky synodálního procesu volání po tom, aby ve společenství docházelo k rozvinutí a uplatnění různých forem aktivního zapojení farníků. Takovou službu v církevním společenství přitom chápou jako projev sounáležitosti s církví, projev zodpovědnosti a konkrétního zapojení se do života farnosti. „*Přijetí konkrétní služby ve prospěch společenství není pro jejího nositele jen znamením osobní zralosti, ale také často netušený zdroj nové radosti.*“

Probuzení zájmu o téma služby je motivováno zpravidla následujícími důvody: 1) ve většině farností se konstatuje pasivita farníků; 2) v některých farnostech je zájem o služby ze strany nových či mladších členů demotivován tím, že „zkušenější“ spolufarníci se jen těžko chtějí služeb vzdát; 3) každý křesťan může být obdařen dary ve prospěch společenství a každý by měl v souladu s těmito dary mít možnost být do společenství aktivně zapojen. Účastníci synodálního procesu cítí touhu dary objevit a nepromarnit.

Synodální skupinky konstatovaly, že ke službě ve společenství by se mělo v církvi povzbuzovat. Nejčastěji je zmiňována potřeba rozvinout **služby v oblasti liturgie** (lektoři, akolyté, kostelníci, ministranti, varhaníci, schola a sbor). Dále zmiňují **službu starým a nemocným** ve farnosti (návštěvy seniorů nejen knězem, pravidelné přinášení nedělní

eucharistie nemocným akolyty). Z výstupů vyplývá, že lidé chtějí být více zapojeni do příprav na svátosti, při duchovním doprovázení či vedení společenství ve farnosti (biblické trio, dětské skupiny). Dalším podnětem je **rozvinutí dobrovolnictví** ve službě potřebným, kde by se mohli, podle názoru synodálních skupinek, uplatnit zejména biřmovanci. Jen minimálně je zmíněno povolání a služba trvalých jáhnů.

Pozornost je věnována specifikům **služby ženy v církvi**: panuje souhlas v tom, aby ženám byl otevřen přístup k většímu zapojení. Jmenovány jsou zde: lektorky, akolytky, katechetky, dívky-ministrantky. Výjimečně je zmíněno, že by ženám měl být umožněn přístup ke svěcením. Žena by v církvi měla především uplatnit své typické vlastnosti, což neznamená jen realizovat pozici matky a ženy v domácnosti, kam je v církvi často situována. Byla by přínosem pro rozvinutí schopnosti naslouchat ve společenství, učit přirozenému soucitu, pochopení problémů souvisejících např. s manželským životem a měla by jí být dána i příležitost pracovat na rozhodujících místech v církvi.

Otevřená farnost

„Jako farnost jsme uzavřené společenství, které na nově příchozí pohlíží s podezřením jako na narušitele zaběhnutých zvyklostí.“

Jak už zaznělo výše v pasáži popisující malá společenství, uzavřenost se netýká jen jednotlivých společenství mezi sebou, ale velmi silně jsou zastoupena volání po **cíleném začleňování nově příchozích do farnosti**. Doslova zaznívá, že *„je naší povinností všimnout si těchto lidí, umět je přivítat a zapojit do života farnosti.“* Další rozměr uzavřenosti se dotýká lidí, kteří žijí dlouhá léta vedle sebe a **nedokážou prolomit bariéry k vzájemnému přiblížení**. Umění dialogu a ochota učit se naslouchat se ukazují být klíčovou dovedností synodality: *„Ať noví, či starousedlíci, chceme se více znát, všimnout si osamocených, chceme se ve společenstvích cítit bezpečně a přijati!“*

Dobrá praxe: zavedení služeb péče o nově příchozí do kostela a o nové farníky, oslovení jménem, zvyk vítání nově příchozích, přizvání ke kterékoli z farních aktivit, veřejně dostupná nabídka společenství, kde by bylo možné se zapojit, pozvání do farní kavárny, farní zabijačka :).

Pastorace některých cílových skupin

Ve výstupech se nejčastěji vyskytovaly tři skupiny farníků, o kterých se účastníci synodálního procesu domnívají, že je potřeba s nimi ve farnostech primárně pracovat. Jedná se o **děti a mládež, rodiny, seniory a nemocné**.

a) Děti a mládež

„Pokud necháme děti a mládež bez formace, bez zapojení do farního společenství, tak se to v jejich dospělosti vrátí jako bumerang a farnost nebude živá.“

V oblasti pastorační cílových skupin se téma dětí a mládeže ve farnostech objevovalo nejvíce. Východiskem celé této oblasti jsou dvě osy: jednak zjištění, že děti a mládež jsou často **na okraji zájmu života farnosti**, jednak zamýšlení se nad tím, co to znamená „**předávat víru**“.

Odpovědi na tyto otázky/výzvy lze hledat také prostřednictvím dvou pohledů, vzájemně se prolínajících a doplňujících. 1) **Křesťanství žité ve společenství**: Velmi často zmiňované téma zrcadlí neschopnost (nedostatečné kompetence, malou vůli anebo „neuvědomění si“) ze strany kněží k aktivnímu zájmu a tvoření „prostor“, v nichž se děti/mládež mohou scházet. Díky společnému kráčení, vzájemnému zájmu a starosti učít, „*co to znamená žít víru*“. Ve výpovědích není ani tak kladen důraz na prohlubování znalostí obsahu víry jako spíše na vědomí toho, že křesťanská víra znamená konkrétní styl jednání a života. 2) **Spoluzodpovědnost mládeže a dospívajících**. Z výše řečeného vyplývá potřeba předávat zodpovědnost mládeži tak, aby jim bylo nejen „povídáno o víře/životě křesťanů“, ale aby prožívali společné putování farnosti. V této generaci spočívá dle názoru bratří a sester velký potenciál, neboť současná mladá generace se brání sklouznutí do individualistického prožívání víry. Z výstupů vyplývá otázka, zda jsou farnosti schopny jim poskytnout adekvátní prostory k jejich zapojení. Identifikace s církví se děje prostřednictvím předávání spoluzodpovědnosti. Přitom současná mladá generace to nevnímá jako „úkolování“, ale jako nalezení smyslu, významu a vlastní důležitosti pro život farnosti. V tomto ohledu bolestně ve výpovědích zaznívají věty typu „*kněží nedokážou oslovit mladé*“.

Z mnoha synodálních výstupů vyplývá, že mládež je jeden z mála spojovníků v životě děkanátu.

b) Rodiny

„Rodina má velký vliv na formování člověka k životu s Bohem. Náš příklad by mohl být podnětem k ozdravení společnosti.“

Z výpovědí synodálních skupinek vyplývá, že by se hlásání církve i konkrétní pastorační přístup měly přesunout od ideálu směrem k **reálné situaci rodin**. Z výpovědí vyplývá touha aktivně diskutovat postavení ženy v současné měnící se situaci, a to zejména právě v životě církve. Také je zmíněno téma „*krize otcovství*“. Jestliže se hlásání církve zastaví u „*ideálu*“, není schopno komunikace s realitou, kterou lidé žijí.

Velmi často zmiňovaným tématem je uvědomění si potřeby **naslouchání mezi generacemi** uvnitř jednotlivých rodin. Snad právě i toto lze považovat za plod synodálních skupinek: umění naslouchání a rozlišování ve společenství jakéhokoliv typu, tj. i v rodinném.

Názory na to, že „*mladí musí více naslouchat starším*“, ale i že „*dospělí mají naslouchat pohledům mladých*“ jsou zastoupeny často a zhruba vyváženým způsobem.

V oblasti: „Co nabízí život farností/děkanátů rodinám?“ je zmíněno několikrát neefektivní nebo špatně personálně zastoupené **děkanátní centrum pro rodinu**. Pracovníci těchto center se, snad z obavy o zachování „ortodoxie“, občas uchylují k příliš puritánským názorům. V této souvislosti, ovšem nejen z hlediska fungování Center pro rodinu, je zmíněna potřeba hlubšího rozlišování v církvi na téma praxe PPR. Dle citací, například, „*PPR je rizikem pro vztahy, příčinou stresu, navenek bezdůvodných hádek, odcizení, špatného prostředí pro děti, nevěry*“. Toto téma však není zastoupeno většinově. Podobně je, v řádu jednotek, naznačena problematika manželských párů, jež jsou diskvalifikovány nemožností početí dítěte. Z výpovědí je možné cítit otázku, zda se nemohou bezdětné páry cítit méněcenně, jestliže správným „vzorem“ ve farnosti je praktikující manželský pár, otevřený stále novým životům.

Nejvíce zastoupeným bodem v otázce pastorace rodin je touha po prožívání křesťanského života ve společenství vrstevníků, lidí stejné situace, tj. **společenství rodin/manželů**. V tomto směru zaznívá touha po pravidelných aktivitách ve farnostech, které jsou zaměřeny na pastorační skupiny. Lidé také přemýšlejí o možnosti evangelizačního potenciálu takových akcí – a tedy možnosti pozvání dalších párů, sousedů, přátel atd., pokud nebudou primárně nastaveny jako „naukově-formační“, ale jako **sdílení zkušeností života a svých starostí**.

c) Senioři a nemocní

„Sešli jsme se jako skupina seniorů. Jsme tedy do jisté míry omezeni v kontaktech. Je pro nás důležité farní společenství, kde se můžeme sejít a řešit život a potřeby farnosti, ale kde se také setkáváme při modlitbě a můžeme se tak vzájemně obohacovat.“

Také senioři a nemocní (v obou případech nejen ti, kteří jsou v LDN apod.) jsou skupinami, které jsou účastníky synodálního procesu vnímané jako marginalizované. Podle výstupů i proto, že se jednoduše „vytratily“ z pohledu farníků. Výjimkou jsou senioři žijící ve vícegeneračních domácnostech nebo mající obětavé okolí (sousedy, rodinu).

Z výpovědí lze vyčíst, že příležitostí pro rozvoj této cílové skupiny je tvořit **společenství seniorů** a také rozvinout síť akolytů a dobrovolníků, kteří mohou navštěvovat seniory, ale také dbát na občanskou výpomoc jako např. nákup, dovoz k lékaři nebo do kostela apod.

III. Lidé na okraji: církev zraňující

„Neseděl by dnes Ježíš u stolu s rozvedenými, vícekrát sezdanými, s ženami po interrupci, s osamělými, s homosexuálními?“

V této části je popisováno, kdo jsou, podle výstupů, lidé na okraji farnosti (církev) a z jakých důvodů se tam ocitají. Pozornost je věnovaná i oblastem a mechanismům, kvůli kterým k vylučování dochází. Lidé ve skupinkách navrhovali také konstruktivní řešení, která by lidi na okraji společnosti začleňovaly místo toho, aby byli odsouváni nebo přehlíženi.

Část výstupů ze skupinek konstatovala, že církev zraňuje a dopouští se nespravedlností. Pro jiné bylo toto zjištění v průběhu setkávání ve skupinkách překvapením a vyjadřovali údiv nad tím, že církev, která má pro ně pozitivní atributy a chápou ji jako „bezpečný přístav“, může na některé skupiny takto působit.

Skupinky popisovaly jako nejčastější zdroj zranění, a tím pádem i odsunu na okraj společnosti nebo úplně mimo něj, církevní **sexuální morálku a nadřazené postavení svěcených osob** nad ostatními věřícími. Menší část účastníků synody pak tematizovala jako zdroj zranění **odsuzování minoritních názorů** (jak církevních, tak světských).

Sexuální morálka

Dominantním tématem, které zaznívalo, bylo nepochopení nebo nesouhlas s církevní sexuální morálkou. Jednalo se o témata **rozvedených a znovu sezdaných párů**, předmanželské sexuality, **přirozeného plánování rodičovství** (dále jako PPR) a **homosexuality**. Členové skupinek vyjadřovali názor, že lidé, kteří nesouzní s postojem církve, jsou nálepkováni a vytlačováni na okraj. Zazníval také názor, že sexuální morálka je hlásána kněžími, kteří žijí v celibátu a této problematice nerozumí. Skupinky tematizovaly, že sexuální morálka je příliš přísná a nereaguje na vývoj společnosti, jako je pozdější zakládání rodiny, méně dostupné bydlení pro jednotlivce, prodlužování studijního věku apod.

V několika výstupech se lidé vyjadřovali také k PPR. Vyjadřovali v nich zranění ze strachu z dalšího těhotenství u vícečetných rodin, kdy pro rodiče bylo další těhotenství nepředstavitelné, ale od zástupců církve ve svém okolí slyšeli, že jediná možná cesta, jak znovu nepočít, je PPR. Napříč skupinkami pak zazníval názor, že na nedodržování sexuální morálky je upozorňováno více než na hříchy v jiných oblastech: *„Největší hřích je pýcha. Viděli jste už kněze, který by odmítnul pyšnému člověk podat eucharistii? My ne.“*

Nadřazenost příslušníků kléru

Dalším zmiňovaným tématem byla zranění spojená s nesouhlasem s **chováním viditelnějších církevních představitelů** jak před širokou veřejností, tak na farní úrovni.

Skupinky popisovaly, že názor svěcených osob má větší váhu než názor ostatních. Nejvíce bolestně to bylo popisováno na farní úrovni, kdy členové synodálních skupinek mluvili o tom, že **názor kněze je nezpochybnitelný**. Nadřazenost nejviditelnějších zástupců církve popisovaly skupinky i v oblasti komunikace. Komunikaci některých kněží a biskupů hodnotí jako povýšenou, samolibou a neschopnou uznat vlastní chyby či zříct se „monopolu na pravdu“.

Kdo jsou lidé na okraji církevního společenství?

Účastníci synody se vyjadřovali o lidech na okraji společenství zejména ve dvou významech. Nejčastěji mysleli na členy farních společenství nebo církve, kteří jsou přehlíženi nebo jsou z nějakého důvodu umlčováni. Druhý pohled mluvil o lidech na okraji společnosti. Z výstupů byla znát touha obě skupiny začlenit do společenství církve a nabídnout jim pomocnou ruku.

Větší část výstupů popisovala tzv. integrativní způsob začlenění lidí na okraji. To znamená, že se na lidi na okraji dívaly jako na osoby, které selhaly či selhávají a je potřeba jim pomoci se začlenit do většinové společnosti (přijmout její pravidla). Menší, ale nezanedbatelná část výstupů se na lidi na okraji dívala tzv. inkluzivně. To znamená, že je vnímala jako sobě rovné s potenciálem obohatit církev, bez nároku ihned měnit své návyky nebo stav:

„Bůh může použít kohokoliv, i člověka žijícího na okraji společnosti, pokud mu dáme prostor a vyslechneme ho.“

Výstupy nejčastěji označovaly jako osoby na okraji církve lidi ze sociálně vyloučeného prostředí, tzn. chudé, jiné národnostní skupiny, lidi bez domova apod., na druhém místě byli rozvedení a znovu sezdání a homosexuálové, dále senioři, vdovy, lidé se zdravotním postižením, nemocní a svobodní (tzv. singles). Méně často zaznívalo, že jsou na okraji společenství děti a jejich rodiče, a to proto, že při mši sv. často musí být mimo liturgický prostor nebo rodiče kvůli starosti o děti nemají čas na účast v životě společnosti nebo farnosti.

Lidé ve skupinkách také v některých případech formulovali svou vizi, aby církev nezraňovala a nevyklučovala na okraj výše uvedené skupiny. Z výstupů vyplývá, že jim je potřeba naslouchat a hluboce pochopit lidi na okraji společenství a díky tomu **být otevřenější realitě těchto osob**. Zaznívalo také, že pokud bude církev otevřená pro tyto skupiny věřících, může pak být prospěšná pro ně a oni pro církev.

Rozvedení a znovu sezdání

Tito lidé byli ve výstupech nejčastěji zmiňováni v souvislosti se zraňováním ze strany církve. Důvodem byl pocit nespravedlnosti a nepochopení postoje církve k této skupině. Fakt, že rozvedený a znovu sezdáný člověk nemůže žít svátostný život, nejsou mu svěřovány „viditelné funkce“ nebo úkoly v církvi apod. Účastníci synody to chápali tak, že tito lidé **nejsou plnohodnotnými členy** církve/farnosti. Zároveň vyjadřovali lítost nad tímto nastavením

církevního práva. Ve výstupech se také objevovala touha po tom, aby se častěji, než je zvykem, **přístupovalo k těmto lidem individuálně**. V menším zastoupení se pak objevovaly návrhy, aby lidé mohli uzavřít druhé církevní manželství, jak tomu je v jiných křesťanských církvích:

„Rozvedené manželství... Bůh nám odpouští a dává nám druhou šanci, ale církev v tomto případě ne.“

Lidé s odlišnou sexuální orientací

Výstupy o přístupu církve k homosexuálům a lesbám měly velmi podobný počet výskytů i témat jako u rozvedených a znovu sezdaných. Také zaznívalo nepochopení a dojem nespravedlnosti v přístupu k této skupině věřících. Objevovaly se i názory, že se o lidech s odlišnou sexuální orientací nemluví a jedná se o tabuizovanou skupinu, pro kterou **je jednodušší církev opustit než v ní přebývat**. Naopak se ale ve výstupech objevovala touha po zapojení těchto lidí do života církve, po vyjádření sounáležitosti s touto skupinou místo odsuzujících vyjádření.

IV. Společné slavení

„Slavení Eucharistie není má soukromá modlitba, ale je to společné slavení.“

Téma „Slavení“ bylo třetím nejčastěji voleným tématem synodálních skupinek. Nicméně i další výstupy, které se zabývaly jinými tématy, se zpravidla dotkly oblasti liturgie. Účastníci synodálních skupinek tematizovali slavení liturgie, kdy často zaznívala touha po aktivním zapojení do liturgie. Dalším vícekrát opakovaným tématem byla (ne)rozumitelnost liturgického jazyka a neznalost věřících ohledně významů symbolů, používaného jazyka a koncepce mše svaté. Lidé se pak vyjadřovali i ke slavení jiných svátostí, a to zejména křtu a biřmování. Pozornosti účastníků neunikly ani jiné formy slavení či modlitby (adorace, večery chval, mariánská zbožnost), u kterých zdůrazňovali jejich důležitost, ale také potřebu formace k jejich prožívání.

Slavení mše svaté

„Liturgie by měla být radostnější, spontánnější, obohacena o prožívání a vyjádření emocí.“

Řada synodálních výstupů volá po **formaci k prožívání mše svaté**. Je třeba vysvětlovat význam jednotlivých modliteb, symbolů či gest, které při liturgii používáme. Jinak se liturgie stává nesrozumitelnou. Jednou z navrhovaných možností jsou komentované mše svaté nebo úvody k liturgickým čtením či tematicky zaměřená kázání. S tím souvisí také volání po změně jazyka, kterým se liturgie vyjadřuje. Mnohé **liturgické texty jsou nesrozumitelné** a zaznívají

návrhy po jejich aktualizaci: „*Některým částem nebo úkonům při mši moc nerozumíme, možná by nám jejich objasnění pomohlo při prožívání liturgie.*”

V oblasti prožívání liturgie volají věřící opakovaně po **větší „radostnosti“ liturgie**. Ať už v oblasti kázání, hudby nebo aktivní účasti věřících. Prožívání liturgie také závisí jak na našem osobním vztahu k Bohu, tak na společenství farnosti jako jedné rodiny. Mnozí konstatují **individualistické prožívání mše svaté**, ale zároveň zaznívá touha po budování společenství i na společné liturgii. Silně zaznívá volání po otevřenosti moderním formám hudby (kytarové písni) a touha po zapojení všech farníků do zpěvu. Nejčastějším konkrétním návrhem v oblasti liturgie bylo volání po **změně přímluv** přednášených při liturgii. A to tak, aby odrážely aktuální dění ve společnosti, farnosti či společenstvích uvnitř farnosti. Opakovaně se objevovaly návrhy na aktivní zapojení farníků do přímluv. Ať už formou lístků, na které mohou farníci psát přímluvy, nebo přímým zapojením během liturgie: „*Do přímluv se snažíme zapojit aktuální prosby za členy farního společenství (nemoci, trápení, problémy v rodinách...)*”

V oblasti slavení liturgie se setkáváme s voláním po kratších, **srozumitelnějších a radostnějších homiliích**. Také se objevují návrhy na větší rozmanitost v liturgii, zvláště na tematicky zaměřené mše. Skupinky oceňují možnost přenosů liturgie v době Covid-19. Nicméně se objevují obavy z nahrazování osobní účasti na mši svaté účastí pouze virtuální. Hlavní kritika formy bohoslužby souvisí s její nesrozumitelností, absencí radostného slavení či přílišnou **strohostí liturgického slavení**. Mnohé výstupy volají po častějším (či pravidelném) přijímání tzv. „pod oběma způsobami“. Někteří věřící oceňují mimořádnou formu liturgie (tzv. tridentskou mši) a volají po jejím slavení, zatímco jiní vnímají negativně latinsky recitované části mše svaté ve svých farnostech: „*Ve slavení liturgie není vidět tajemství a radost – forma neodpovídá obsahu.*”

Velká část synodálních skupinek promýšlela prožívání liturgie ve vazbě na společenství. Zaznívaly tyto myšlenky: „*Společenství je anonymní, netvoříme jeden Boží lid. Je třeba vytvářet vztahy, abychom mohli slavit liturgii společně. Setkávání však musí probíhat i mimo liturgii.*“ Zároveň mnozí vnímají, že liturgie sjednocuje ty, kdo se jí účastní, a že ji slavíme společně.

Značná část synodálních skupinek zabývajících se slavením přemýšlela také nad **zapojením dětí do liturgie**. Slova kritiky se týkala především malého zapojení dětí do liturgie, málo zaměřených kázání či mší svatých pro děti: „*V rámci liturgie se chceme více věnovat dětem a aktivně je zapojit (přinášení darů, modlitba Otče náš u oltáře, přímluvy).*” Naproti tomu zazněla dobrá praxe především s **katechezemi pro děti během mše svaté** (i mimo liturgický prostor), přinášením obětních darů dětmi, vytvořením kruhu okolo oltáře při modlitbě Páně, žehnáním dětem či aktivitami pro děti během liturgického roku. Shodně zaznívá velká touha po větším zapojení dětí do liturgie, aby byla liturgie pro děti přívětivá a cítily se tam vítané.

Slavení svátostí

V synodálních skupinkách jednohlasně zaznívá touha po **slavení svátosti křtu během nedělní bohoslužby**, neboť v rámci nedělní liturgie jsou nově pokřtění představeni celé farnosti a ta je může přivítat do svého společenství. Navíc je společné slavení křtu příležitostí k obnově křestního vyznání celé farnosti. Křest v neděli je tak vhodnou katechetickou připomínkou pro všechny zúčastněné, zvláště pro děti.

V oblasti svátosti smíření bylo zmíněno mnoho zranění. Ať už z nenaslouchání zpovědníka, přílišné přísnosti, moralizování nebo jednostranného důrazu na Boží spravedlnost. Zároveň mnoho věřících doceňuje sílu a význam dobře prožité svátosti smíření. **Zaznívá touha po naslouchání, pochopení a povzbuzení v rámci zpovědi:** „*Nejvíce očekávám naslouchání ve zpovědi. Je to však bída. Kněží mě při zpovědi místo naslouchání hodnotí.*” V praktických věcech upozorňují některé skupinky na nepohodlné zpovědnice, malou časovou nabídku zpovědi, případně vyjadřují touhu po možnosti širšího výběru zpovědníka (zvláště o Vánocích a Velikonocích).

V oblasti **svátosti biřmování** zaznívá touha po kvalitnější přípravě, která bude jednotná, otevřená diskuzi a budou do ní více zapojeni i ostatní formovaní farníci: „*Současná podoba přípravy je striktně daná, v rukou jednoho faráře. Uvítali bychom širší a otevřenější podobu přípravy ke svátosti biřmování.*” Biřmování má být svobodným rozhodnutím mladého člověka (některé skupinky proto navrhuji zvýšit věk přijetí na 18 let). Oproti tomu zazněl i návrh udílet svátost biřmování ihned po křtu, jak tomu bylo v prvním tisíciletí. Farnímu společenství mají být biřmovanci představeni a následně má být jejich příprava zahrnuta do přímluv celé farnosti. Po samotném udělení svátosti je vhodné biřmované pozvat do již fungujících společenství.

K tématu svátostí se váže také příprava na jejich přijetí a podmínky udělení svátostí. Zde synodální skupinky vyjádřily touhu po **jednotě mezi farnostmi**. Příprava na svátosti má být přizpůsobena době a potřebám těch, kdo se jí účastní. Do příprav se mají více zapojit také farníci. V oblasti podmínek připuštění ke svátosti se setkáváme s touhou po **větší benevolenci zvláště vůči rozvedeným či církevně nesezdaným**. Některé výstupy zmiňují konkrétní podmínky, které jsou stanoveny pro udělení svátostí a neodpovídají kanonickému právu (např. 5 let náboženství před přijetím biřmování). Na druhou stranu zaznívá touha po kvalitní přípravě ke svátostem. Ohledně místa slavení se objevuje přání slavit křest i ve filiálních kostelích při nedělní mši svaté. Jeden z výstupů vyzývá k otevřenosti udělovat svátosti (zvláště svátost manželství) kdekoli.

Další formy slavení

„Z forem slavení preferujeme chvály, které nám pomáhají dostat se do těsné blízkosti s Bohem. Součástí chval u nás bývá většinou i svědectví. Toto povzbuzení z vlastních řad bychom uvítali i na mši.“

Kromě výše zmíněných způsobů slavení se synodální skupinky vyjádřily také k dalším formám. Mezi nimi vyniká **adorace**, která je vnímána s velkou vděčností jako prostor budování osobního vztahu s Kristem a ztišení v Boží blízkosti. Některé skupinky pocítují touhu po formaci, jak adoraci prožívat. Jinde zaznívá výzva, aby byly adorace vedené a nejen tiché. Jako konkrétní návrh zaznělo: *„Místo nápisu ‚adorace – nerušit!‘ bude viset nápis ‚adorace – připojte se!‘.“*

Spolu s adorací se často objevují v oblasti dalších forem slavení také **večery chval**. Ty jsou ve všech výstupech vnímány pozitivně, stejně tak přímluvné modlitby či svědectví, která tyto večery provázejí. Mnoho skupinek volá po jejich realizaci i v dalších farnostech. Dále se věřící občasně vyjadřují k různým mariánským formám zbožnosti (růženec, májové, fatimské pobožnosti), většinou formou konstatování nebo vděčnosti, že tyto modlitby ve farnosti jsou.

V. Spoluzodpovědnost a rozhodování v církvi

„K rozhodování je nutná pokora, nadhled, vnímání kontextu a hledání dobra celku.“

V menší míře se synodální skupinky vyjadřovaly k rozhodovacím procesům ve farnosti. V těchto vyjádřeních zaznívalo jak hodnocení aktuální situace, tak i návrhy, jak na stávající situaci reagovat. Z výpovědí synodálních skupin vyplynula spíše **špatná zkušenost s procesy rozhodování ve farnosti**. Podstatnou měrou je to způsobeno nepřiměřenou autoritou, kterou lidé kněžím přisuzují, což může vést až k autoritářství. Dále to může být dáno situací, kdy není zřízena pastorační rada a kněz musí (nebo chce?) rozhodovat sám. Z těchto důvodů zaznívá **akutní volání po sdílené zodpovědnosti celé farnosti**. V následujícím textu je tedy nejvíce akcentované téma pastorační rady, zároveň v něm je přítomný hlas účastníků synody, který nabízí větší spoluzodpovědnost a zapojení do rozhodovacích procesů ve farnosti.

Pastorační rada jako nástroj spoluzodpovědnosti

„Pastorační rada je výrazným elementem v životě farnosti, plně nás zapojuje do života farnosti.“

Výstupy označují **pastorační radu jako potřebnou a žádoucí**, zvláště důležitá je její role, pokud je vedena odděleně od ekonomické, popř. technické rady. Jako velmi citlivé téma se v dané souvislosti vyskytovala nedostatečná informovanost farníků o její činnosti. Zaznívá touha po otevřenějším přístupu k informacím, náhledu na obsah projednávaných témat a tím i

zvýšení transparentnosti rady. Ve výstupech se objevuje apel na zveřejňování zápisů z jednání na webech farností, prezentaci v ohláškách, farních nástěnkách, farních časopisech atp.

Ve farnostech, kde dosud není pastorační rada ustanovena, je její absence vnímána negativně. Skupinky se domnívají, že by mohla fungovat jako **nástroj řešení těžkostí ve farnosti**. Dále byla vyjadřována naděje, že by „*pastorační rada zlepšila komunikaci farníků s knězem*“. Skupinky vyjádřily naději, že v budoucí době bude existence těchto rad ve farnostech více podporována ze strany arcibiskupství.

Synodální skupinky vnímají, že převažující slovo v pastorační radě má kněz, zatímco ostatní členové nemají rovnocenný hlas. Nejčastěji zmiňovanou bariérou ve funkčnosti je vnímána osoba kněze. Ten většinou svým přístupem působí buď direktivně, nebo se naopak do rozhodování nezapojuje. Jako možný zdroj těchto problémů byla uváděná nedostatečná formace kněží, kteří nejsou vedeni k manažerské dovednosti v týmové spolupráci.

Synodální skupinky požadují, aby **projednávaná témata při jednání pastorační rady odrážela společné touhy celé farnosti** a aby se její práce vyhnula jakémukoliv formalismu spočívajícímu v pouhém schvalování návrhů místního faráře. Řešením formalistického přístupu je začlenění demokratických prvků do fungování farností. Díky tomu by se lépe hledaly priority farnosti, farní komunita by pracovala týmově a byla transparentnější. Prakticky lze toto provést tím, že **členové rady budou garanty jednotlivých oblastí života farnosti**. Tito lidé pak spolupracují a koordinují postup dalších pomocníků z řad farníků v dané oblasti, za kterou nesou odpovědnost.

Financování a hospodaření farností

„Farnost, popř. děkanát, by měly mít zaměstnance (jednoho nebo i více), který by řešil ekonomiku, hospodaření s majetkem, staral by se o technické a provozní věci.“

Otázka financování církve se jevila jako okrajové téma. Zazněl **zájem o informovanost ohledně financování** farních společenství, účastníkům synodálního procesu není lhostejné, jak je nakládáno se svěřenými prostředky. Jako hlavní kontrolní mechanismus vnímají **transparentnost**. A to jak na straně nákladů, tak na straně příjmů, které by měly být přehledně zpracovány např. formou výročních zpráv apod.

Tato oblast se podle názoru účastníků synodálního procesu jeví jako pro kněze náročná, těžko slučitelná s duchovní formací věřících, neboť na toto nemají dostatečnou kvalifikaci a vzdělání. Skupinky vidí možnosti v činnosti ekonomické rady, kde se **finanční správa svěří do rukou odborníků z řad věřících** (dotační a daňová efektivnost), a ta spolu s knězem řeší tuto problematiku společně. Tato forma řešení se dá použít i v oblasti technického zabezpečení budov – technických rad, kde bude kompetentním farníkům svěřena péče o movitý i nemovitý majetek, komunikace s památkáři atd. Oddělenost ekonomických rad od pastoračních rad, kde každá rada musí řešit zcela odlišnou problematiku, se jeví jako efektivnější.

VI. Role kněze ve společenství církve a farnosti

„Všichni kněží, které jsme v naší farnosti zažili, se snažili přivést nás k Bohu a dělali pro to maximum.“

Mnohé názory vyslovené v rámci tohoto tématu odráží osobní zakoušení působení kněze ve farnosti. K tomuto tvrzení nás vede konkrétní znění mnohých formulací, ve kterých je silně patrný právě náboj vlastní zkušenosti. Nutno podotknout, že hlas Božího lidu, který zazněl v daném výseku z celkového počtu dotazníků a hovořil o aktuální podobě kněžské služby, vyznívá spíše kriticky. Bratři a sestry obecně volají po růstu kvality kněžské služby.

Tematický celek úzce souvisí s předchozím tématem rozhodování ve farnosti, nabízí nám však zcela konkrétní aspekt kněžské služby, kterým je fenomén „kněžské autority“. Tento jev byl diskutován v různých oblastech působení duchovních správců. Styl užívání kněžské autority je rozhodující v tom, na kolik Boží lid autoritu kněze přijímá či odmítá. Převažovala negativní vyjádření, kdy farníci popisují užívání autority ze strany kněze jako spíše mocenský nástroj a jako výchozí osobní nastavení v rámci **autoritativního stylu vedení farnosti**. Zakoušená autorita je také často popisována pojmem „váha slova“ a spojovaná s otázkami: *čí slovo v církvi, v naší farnosti je více slyšené, čí slovo má v rámci rozhodování větší význam?* *„V naší farnosti má tradičně první a poslední slovo pan farář. Život farnosti proto odpovídá mentalitě faráře“.*

Vedle takto vyjádřených bolestí zaznívaly také pozitivní hlasy, ve kterých farníci vnímají autoritu pastýře jako důležitou součást **kněžské kompetence**, již akceptují a očekávají. Ovšem i pozitivně přijímaná autorita může představovat určitou bariéru ve vyjádření svého názoru.

Očekávání lidsky zralé komunikace

„Pro naše společenství bylo a je důležité, že nás doprovází na našich setkáních vždy nějaký kněz.“

Farníci od svých kněží očekávají **vyspělou a zralou komunikaci**, v rámci které je kněz především ochotný a schopný vstřícného naslouchání. Očekávání vychází ze zklamání, kdy se účastníci synodálního procesu spíše setkávají ze strany duchovních s komunikačními bariérami, jako např. povýšeností, nedostatkem dialogu, nedostatkem empatie a trpělivosti, malou měrou srozumitelnosti, přílišnou direktivností namísto povzbuzujícího stylu. *„Kněz by měl komunikovat srozumitelně, přirozeně, s pochopením, aby nepůsobil povýšeně.“*

Členové synodálních skupinek vedle kritických hlasů také v menší míře uváděli pozitivní vyjádření o své zkušenosti v rámci komunikace s kněžími. Zazněla také zřetelná uvědomění si toho, že zdravá komunikace je vždy oboustranná záležitost a pouze ta je předpokladem pro

dobré fungování a rozvoj společenství. „*Kněz naslouchá našim požadavkům. Snaží se je řešit. Nemá to však lehké, pokud si jedinec tvrdě stojí na svém.*“

Členové synodálních skupinek také nejednou volají po **prostoru, kde by mohli kvalitně s knězem komunikovat**. „Prostorem, platformou“ je myšlena cíleně vytvořená příležitost k vzájemnému naslouchání a svobodnému promlouvání. K oné příležitosti se také úzce váže kvalita prostředí ve smyslu důvěrného a vstřícného klimatu ke vzájemnému dialogu.

Kněz, na kterého čekáme

„Kněz je srdce farnosti.“

Účastníci synodálních společenství se na přítomnost kněze ve svých farnostech také zadávali optikou jejich pastýřské služby (duchovních otců) a zakoušených vztahů na přirozené lidské rovině. V ojedinělých výskytech zazněla vděčnost z toho, že se mohou těšit přímo z přátelských a blízkých vztahů se svým knězem. Ve vyšším počtu byla také vyjádřena vděčnost za zakoušení duchovního služby.

Daleko výrazněji však zaznívala negativní zkušenost: volání po tom, aby kněz byl svým farníkům nablízku a aby vykonával podstatu svého poslání. Často bylo poukázáno na významnou bariéru v naplňování obou těchto cílů: **nedostatek času a příležitostí v souvislosti s přetížeností kněží**: „*Kněz nemá být správce kostelů, ale má být pro doprovázení lidí.*“ V tomto tematickém okruhu také zazněla vyjádření ke kvalitě homilie. Bratři a sestry od svých kněží očekávají především **promluvu, která je blízká jejich životu**, a ne odtržená od reality, tedy takový styl promlouvání, kde nedominuje moralistický apel, ale naopak povzbuzení a zvěst o milosrdenství. Také zaznívá touha, aby homilie nepřesáhla 10 minut.

Zaznívá očekávání, že kněz bude tím, kdo povzbuzuje, motivuje a osobně zve ke spolupráci, také, že bude své farníky aktivovat a probouzet v nich jejich potenciál. Farář jako lídr farnosti má mít **jasnou vizi a dlouhodobou pastorační koncepci**. Duchovní správce by dle výstupů měl být vybaven základními manažerskými schopnostmi v oblasti řízení personálních zdrojů. Lidé v synodálních skupinkách také od svých duchovních správců očekávají, že budou „týmovými hráči“, kterým jde o společnou věc. Na jednu stranu si uvědomují nutnost a potřebu delegování, ale na druhou stranu jsou rádi, když od kněze zakoušejí sounáležitost na společné cestě v rozvoji farního života.

Náročnost kněžské služby a podpora kněžím

„Kněží je málo a jsou vytíženi. Laici by měli vyvíjet vlastní aktivitu a odlehčit kněžím, aby měli více času na lidi.“

Bratři a sestry ze synodálních skupinek nejednou ve své reflexi dali najevo, že vnímají náročnost kněžské služby. Nejčastěji si farníci všímali **zátěže v oblasti administrativních a technických úkonů v rámci farářské agendy**, jejichž objem umocňuje situace, kdy má jeden kněz na starosti více farností. Dalším tématem byla oblast vztahového zázemí, které může kněz ve své farnosti prožívat, nebo jej naopak postrádá. Objevily se také konkrétní návrhy, jak

kněžím v jejich službě pomoci. Skupinky jako řešení navrhuji **ulehčit v technické – administrativní zátěži**, vzít si na sebe zcela konkrétní úkoly z této oblasti. Proto, aby se farníci nebáli nabídnout cílenou pomoc, je však nutné, aby se **kněz nebál s důvěrou delegovat**. Ve vztahové oblasti si bratři a sestry uvědomují zodpovědnost za spoluutváření konkrétních, faktických vztahů se svým knězem. „*Je důležité, abychom dokázali knězi vyjadřovat podporu a vděčnost za jeho službu*“.

Otázka celibátu a přípravy budoucích kněží

„Osamocenost a často i zoufalství mnohých našich kněží není možné brát na lehkou váhu a je třeba je v jejich životním údělu a úkolu spolupracovníků na naší spáse podpořit.“

V nemalém množství výroků se členové synodálních skupinek vyjádřili k otázce celibátu. Většinou zazněly hlasy pro jeho **zdobrovolnění**. Od této změny si členové slibují několik pozitivních dopadů: především **zvýšení počtu povolání, větší zralost** (kontakt s každodenní realitou života), pevné vztahové zázemí kněží a eliminaci sexuálních skandálů. „*Nenazrál čas pro svěcení ženatých mužů po náležité formaci a teologickém vzdělání?*“

V otázce formace budoucích kněží často zazníval názor, že by kandidáti kněžství měli být především **formováni v oblasti „měkkých dovedností“** – komunikační dovednosti, manažerské schopnosti, psychologická průprava, schopnost spolupráce. Velmi podnětné byly příspěvky z řad samotných kandidátů kněžské služby, které nejednou odpovídaly popisu reality ze zkušeností farníků: „*My bohoslovci vnímáme, že jsme v této oblasti (tj. ve formaci k týmové práci) spíše odkázáni na sebevzdělávání, většinou metodou pokus-omyl. Každodenní praxe života v semináři bohužel svědčí o tom, že jsme mnohdy spíše klub individualit připravující se na budoucí povolání než opravdové společenství bratří.*“ Ve výstupech také zazníval požadavek na trvalou formaci pastýřů.

VII. Církev v dialogu se světem a jinými křesťanskými církvemi

„Často intenzivně pracujeme na dobru uvnitř církve – málo ale máme přesah směrem ven.“ Ze synodálních skupinek se sešlo nemálo podnětů k dialogu se svým okolím, ať to jsou sousedé, samosprávy, kolegové v práci apod. V této části je tedy věnován prostor zejména tomu, co udělat proto, aby věřící byli vybaveni pro kontakt s „nevěřícím světem“. Téma ekumenismu bylo diskutováno spíše okrajově.

Ze synodálních skupinek přichází konstatování, že farní společenství jsou **uzavřená** a že naše křesťanství žijeme spíše sami pro sebe. Příčinou odstupů může být to, že jako církev se projevujeme především liturgicky, což je lidem žijícím mimo křesťanský prostor nesrozumitelné. Lidé žijící mimo církev mohou být navíc odrazováni životními postoji křesťanů, jako např. **pokrytectvím** nebo nechotou kněze. Účastníci synodálního procesu jsou

si vědomi, že lepším vztahům se světem mimo církve brání odsuzování, kritika a předsudky, které vůči tzv. „nevěřícím“ křesťané chovají.

Současně je nicméně přijímáno přesvědčení, že Bůh promlouvá i prostřednictvím těch, kdo nepatří do církve, a skupinky se shodují i v tom, že chtějí církve a farnosti **otevřené** a přijímající kohokoliv. Symbolem otevřenosti církve/farnosti by měl být pro mnohé otevřený kostel i mimo bohoslužby. Jak současnou realitu **proměnit**? Synodální skupinky ve svých úvahách nabízejí škálu provázaných kroků.

Dialog jako hlavní předpoklad evangelizace

Podobně jako v případě farního společenství je třeba se mnohem více otevřít dialogu; a ze synodálních skupinek zaznívá, že se mu chceme učit. Chceme se naučit jej vést **bez předsudků** a být otevření pro všechny lidi takové, jací jsou, a to včetně lidí na okraji. V rámci dialogu můžeme druhému dávat respekt a tím ho přijímat, jako Ježíš. Hlavní je stavět na osobním vztahu k druhému člověku. V dialogu můžeme zároveň druhým kolem nás ukázat, že i křesťané jsou „normální“ lidi, byť v něčem odlišní (např. dávající radost a pozornost druhým).

Skupinky uvádí, že výchozím bodem jakéhokoliv hlásání je autentická radost z Boha, z jeho lásky: „*Zkušenost osobního setkání s Bohem je darem pro misijní poslání a bez ní nemůžeme být misionáři.*“ Zaznívalo, že se máme učit žít tak, abychom svým životem **vyzařovali** tuto zkušenost a aby to u druhých vzbuzovalo zvědavost, odkud vlastně jako křesťané čerpáme. Zároveň to znamená mít odvalu nebát se být na očích, být hodnocený a přijmout tak **spoluzodpovědnost** za obraz církve.

Uvědomění si bariér

V rámci tématu misie byl velký prostor věnovaný bariérám, které nám brání vycházet z úzké ulity našich vlastních životů i farních společenství. Skupinky považují za znak zralosti pojmenovat tyto bariéry otevřeně. Na prvním místě byl uváděný chybějící závazek pokřtěných věřících vycházet směrem k druhým lidem se svědectvím o víře. Mnohdy přetrvává představa, že je to záležitost zasvěcených nebo speciálně vzdělaných osob. Svou roli může hrát také **pohodlnost, nezám, malá motivace**: „*Misijní poslání vyžaduje úsilí, sebeproměňování a práci pro druhé. Snadné je dát peníze do kasičky, nesečné nést odpovědnost.*“ Dalším důležitým kořenem neochoty nebo možná neschopnosti soustavně vycházet byl uváděný **strach z konfrontace**. Skupinky uváděly, že se bojíme, že v dialogu s nevěřícími neobstojíme, že nemáme dostatek znalostí, neumíme reagovat na negativní obraz církve. Věřící mohou pociťovat ostych a postrádají potřebnou zdravou sebedůvěru, aby si dokázali obhájit svou víru. Jako slepá cesta bylo uváděno **obranářství, moralizování, stavění se nad nepraktikující**. „*Kritické názory druhých nás obrušují a mohou posunout dál, pokud jsme pokorní a schopní naslouchat Bohu a lidem.*“

Misijní připravenost a zapojení do veřejného života

„Misijní poslání je stálým podnětem k tomu, abychom neustrnuli v průměrnosti, ale stále rostli na naší cestě s Bohem/k Bohu.“

Synodální skupinky zmiňovaly dva důležité aspekty pro přípravu učedníků ochotných zapálit druhé pro evangelium: **vzdělanost a malá společenství**. Zaznívalo, že získávat druhé pro víru může jen ten, kdo je formovaný pro službu, kdo je zralý a dospělý ve víře. Zásadní roli hraje prostor malého společenství, kde se lidé učí sdílet o něčem, co může být velmi intimní – o životě s Bohem. To nás může naučit být otevřenější i vůči hledajícím lidem v našem okolí. Dalším diskutovaným tématem byly podmínky na úrovni celých farních společenství tak, aby se misijní otevřenost stala jejich přirozenou součástí. K tomu je třeba na místní úrovni aktivní přístup zahrnující celou farnost: *„Je třeba aktivně vytvořit prostor k dialogu. V místní církvi i v každé farnosti. Nepředpokládat, že se to ‚nějak udělá samo‘.“* Tento prostor pro dialog byl zmiňován jak s ohledem na potřebu fyzického prostoru (nejen kostel, ale hlavně nějaká příjemná místnost v blízkosti kostela), tak ještě mnohem více s ohledem na společenství lidí: *„Lidé mimo církev nechápou mši, je lepší je pozvat do společenství, kde mohou zažít atmosféru ‚jako doma‘.“*

Bylo konstatováno, že se církev **málo zapojuje do veřejného života**. Toto zapojení má přitom velký potenciál: vytváří přirozené situace pro dialog křesťanů s okolím. I aktivity, které nejsou prvoplánově duchovní, např. kulturní a jiné společenské akce, mají často hluboký přesah a spolupráce kněze či celé farnosti může vytvořit prostor pro hlubší spolupráci.

Evangelizace

Pokud byla zmíněna samotná evangelizace ve farnosti, byla uváděna především do souvislosti se zvaním hledajících na církevní akce, ať už liturgického charakteru (pout', dožínky), nebo společenského (farní dny apod.). Bylo zdůrazněno, že farní aktivity by se měly stávat více „**nízkoprahové**“, otevřené všem bez podmínek, nikoliv jen pro „kostelové“ lidi. Měly by se také častěji konat mimo církevní prostory: *„Navrhujeme tedy posílit vnitřní evangelizaci například formou přednášek, větší pořádání církevních akcí na veřejnosti – tzn. ne uvnitř chrámu, ale venku.“* Se zvláštní naléhavostí je voláno po oslovení mladých jimi dostupnými prostředky, včetně **sociálních sítí**. Jako specificky evangelizační aktivity s dobrou zkušeností byly zmiňovány Noc kostelů, kurzy Alfa a farní evangelizační buňky.

Ekumenismus

„Ekuména mezi křesťany je bolestný potřebný proces, který přináší jak zranění, tak růst ve víře.“

Téma ekumenismu nebylo ve výstupech vnímáno příliš intenzivně. Avšak objevuje se celá škála postojů, které jsou v místní církvi přítomny: v některých farnostech se žádné ekumenické kontakty a vztahy nepěstují; některé jsou ekumenicky aktivní, což se projevuje

např. společným pořádáním Noci kostelů, večerů chval nebo ekumenickými modlitbami; jinde se na základě synodálního procesu věřící shodují v tom, že chtějí začít být ekumenicky otevření, navazovat kontakty a rozvíjet vztah úcty, respektu, modlitby a lásky.

Bolestně je vnímáno **rozdělení zejména v eucharistii a v otázce praxe smíšených manželství**. Jen zřídka jako katolíci připouštíme, že se můžeme od druhých křesťanů také něčemu naučit. Výjimečně se zmiňuje možná inspirace v oblasti práce s Písmem, mládeží nebo podněty pro modlitební praxi. Ve skupinkách se věřící zamýšleli též nad otázkou, co ekumenismus poškozuje, přičemž byly zmíněny tři jevy: zaměřenost na to, co není podstatné; snaha získat druhého do vlastních řad; neznalost učení církve.

Vnímání církve zvenčí

„Církev nemá nevěřícím co nabídnout.“

Jak vyplývá z výpovědí synodálních skupinek, bariérou v lepším kontaktu mezi církví a společností je nesrozumitelnost katolické terminologie, přílišný důraz na **formalismus** a **archaické metody** v mnoha oblastech života církve (liturgie, schopnost být transparentní a mluvit o známých problémech). Názor mnoha katolíků na to, jak vnímají církev ti, kteří nejsou jejími členy, by tedy bylo možno popsat slovy: *„Velmi nás mrzí negativní názor nevěřících na církev, který je často ovlivněn pouze špatnými zprávami o církvi.“* Autor tohoto citátu si však uvědomuje i opačný pól: *„Málo se mluví o dobrých činech církve, a pokud se však o nich mluví, tak jen chvíli.“*

Členové synodálních skupinek soudí, že na *„vnější svět působíme podivínsky“*, a proto se nelze v mnoha případech podívat odtažitosti a nepochopení druhých. Podle těchto hlasů *„neubývá lidí věřících v Boha, ale přibývá lidí, kteří přestali důvěřovat církvi.“*

VIII. Církev jako celek

V souvislosti s vnímáním a prožíváním církve jako celku nejčastěji rezonovalo ve výpovědích téma **reality vs. ideálu života**: Církev hlásá ideál (nikoliv lidský, ale Kristův), nicméně nesmí zapomínat, že Kristus přijal lidskou slabost a potřebu trpělivého růstu. Je možné v tomto směru leccos změnit? Zde se již nejedná pouze o názor lidí „zvenčí“, nýbrž, jak sami členové synodálních skupinek uvádí, církev je *„uzavřená, jen pro ty vyvolené“*, protože *„má mnoho požadavků na věřící a na jejich dokonalost; ale Ježíš přece přišel zachránit hříšníky.“*

Hlavní výzva v této oblasti tedy zní: Jakou formu autority dnes církev má přijmout za vlastní? Nikoliv autoritu *„apriorního vlastnění pravdy“*, nýbrž **autoritu svědeckého charakteru**. Neboli autoritu **pokory, prostoty a upřímnosti** života. Zde je tedy zdůrazňována potřeba přesunu z *„autority církevního práva“* na autoritu *„Boží lásky zjevené v Ježíši Kristu, blízkém každému hříšníkovi“*. Hledání této prostoty života a upřímnosti pak je, dle výpovědí

synodálních skupinek, také příležitostí pro církve, aby si uvědomila, že není sama pro sebe cílem, ale **prostředkem na cestě** do Božího království. Prostředkem, který kráčí společně se všemi lidmi ve společnosti.

Hlásání

„Ve společenství církve a farností je málo lidí, kteří mají dar duchovně zaujmout a nenásilným způsobem předávat víru.“

Naděje a primát Boží lásky je tím, co podle synodálních skupinek má tvořit centrum křesťanského hlásání, tj. hlásání církve v jakékoliv době a v jakékoliv formě. Bratři a sestry si uvědomují, že právě toto je jedinečné bohatství, které nikdo křesťanům, žijícím z Boha, nemůže vzít a nemůže být za nic vyměněno ani ničím nahrazeno. Právě toto je jedinečnost křesťanství, která pomáhá člověku k **orientaci v komplexitě života**, zejména v současné době, kterou charakterizuje velká relativizace a individualismus.

Mnoho výpovědí však uvádí, že hlásání „*negativní morálky*“ („nesmíš, musíš“) nemá sílu dnes křesťany – a o to méně lidi spirituálně hledající – zaujmout. Autoritativní pozice církve a morálního učení je vnímána jako překonaná a církve by ji dnes už neměla používat. Lidé proto zdůrazňují a žádají, aby se centrem církevního hlásání stala „*pozitivní morálka*“, ukazující Boží spásu a radost ze života s Bohem. Výše zmíněné neznamena, že lidé nechtějí slyšet palčivá témata v otázkách bioetiky, manželské morálky, sociální morálky atd. Naopak. Uvědomují si však, že nad lidskou (ne)dokonalostí je přece posláním křesťanství hlásat něco víc, totiž nový život, Boží dar zprostředkovaný Kristem, který je nabízen každému hříšníkovi. Dle výpovědí synodálních skupinek: Ježíš nás vede k dokonalému a plnému životu, ale **sám nikdy neodmítá realitu lidského života** (stal se sám lékařem a bratrem nejposlednějších). Církve by tedy neměla hlásat „*ideál lidství*“ (na způsob ideje „dokonalého a bezchybného“ lidství), ale lidství vykoupené Ježíšem Kristem, který Boha přibližuje v podobenství o milosrdném Otci. Touhou zapojeného Božího lidu je, aby byl obsah kázání více zaměřen na evangelium a jeho srozumitelný výklad. Ale také několikrát zaznělo, aby hlásání mířilo na **rozmanitost darů**, charismat a působení Božího Ducha v konkrétní farnosti.

Zaznívá zde hlas, aby se „stereotypu“ hlásání kněží v jedné farnosti předešlo například občasným (1x za měsíc) **střídáním kněží** v rámci děkanátu. Avšak sestry a bratři se také ptají, zda není možno, aby poslání hlásat převzali také např. řeholnice a kompetentní katoličtí křesťané, kteří svým vzděláním a svým osobním životem jsou důkazem přítomnosti Božího Ducha. Okrajově se zde také zmiňuje touha po **dialogickém pojetí promluvy**, při kterém je umožněno vypovídání o vlastní zkušenosti, rezonanci předčítaného Písma na základě vlastního momentálního životního příběhu.

Radost ze života v církvi

„Vytvořit nový obraz církve: laičtí věřící coby lístečky nahoře v koruně stromu, které jsou nesený na ramenu větvi, kmene, kořene (kněží, biskupů, papeže). Dialog se rozběhne sám, jakmile si strom uvědomí potřebu fotosyntézy.“

Mnoho z lidí zapojených do synodálního procesu vypovídá o své radosti ze života v církvi jako o místě, „*kde jsem přijímán, kde mám jakékoliv uplatnění, jednoduše: kde nejsem anonymní*“. Lidé s radostí sdílí své nadšení ze stylu komunikace papeže Františka, z jeho **pokorné vize církve** sloužící ve společnosti lidí. Také lze zaznamenat radost z vědomí **rozmanitosti obdarování křesťanů**. Proti této radosti však zaznívá také vědomí, že pro mnoho lidí ztratila církev kredit, přestala být důvěryhodnou. A to zejména protože přestala být srozumitelnou. Lidé vypovídají o **komplikovanosti mnoha církevních pravidel**, strnulosti církevních struktur, nesrozumitelnosti bohoslužebného jazyka a jeho symboliky, mnozí se také necítí přijati v realitě svého skutečného života. Hořkým příkladem toho je následující konstatování: „*Církvi se daří paradox: produkovat lidi na okraji.*“

S tím souvisí touha/vize, kterou lidé sdělují: Církev se musí stát radostnou. A může se stát radostnou pouze v případě živé komunikace napříč všemi generacemi a všemi stavy, které tvoří církev. Výše zmíněný obraz „fotosyntézy“ je velmi sugestivní vizualizací této touhy: Pozorně naslouchat a s péčí (bez předsudků a bez předem připravených obranných strategií) **vyslechnout názor**; co když právě v něm se skrývá vedení Ducha svatého?

Zapojení křesťané také formulují konkrétní touhu: křesťanství, které není žité pouze v prostorách kostelů, sakrálních prostor nebo v učebnách hodin náboženství či vzdělávání dospělých křesťanů. Lidé touží po vytvoření mimoliturgických prostor sdílení a života, v nichž by bylo možné společně plánovat a diskutovat pastorační vize a budoucnost farnosti.

Ve velké míře zaznívá, že Boží lid touží po spoluzodpovědnosti, tedy spolurozhodování, jako možnosti aktivně a kreativně přispívat do chodu místních společenství. Zejména si lidé uvědomují, že vydat se touto cestou znamená vydat se cestou malých společenství, efektivně zakořeněných v naslouchání Božího slova a jeho sdílení. Sen o farnosti, tj. sen o církvi, je proto snem o **společenství malých společenství**, vzájemně si nekonkurujících, nýbrž doplňujících a povzbuzujících se.

Z výstupů vyplývá, že radostný život v církvi podpoří snaha o **autenticitu** prožívání vlastní zkušenosti s Bohem, který působí ve všech lidech. **Komunitní chápání** místního společenství (tj. společenství, nikoliv suma individualit) je podobou církve, která má budoucnost. „*Je třeba přejít od pasivního konzumního způsobu prožívání víry k aktivnímu zapojení se do života v církvi, vzít na sebe zodpovědnost za život ve farnosti a evangelizaci.*“

Komunikace v církvi

„Chceme, aby církev otevřeně naslouchala všem, i vyloučeným skupinám, tak jako byl Kristus otevřený a nikoho neodsuzoval.“

K tématu komunikace zaznělo pouze málo pozitivních hlasů, z nichž vyplývá, že pro většinu účastníků synody je pod pojmem „církev“ představitelné pouze místní společenství křesťanů. Tam, dle jejich názorů, funguje komunikace spíše uspokoјivým způsobem. Větší vzdálenost, tj. abstraktnější uvažování o církvi jako diecézi, národní či celosvětové církvi, je obtížné.

Slabými místy komunikace v církvi je popisováno umění vysvětlování/dialogu v otázce **palčivých témat**, která jsou spíše tajena a zamlčována než otevřeně diskutována (financování, morální delikty členů kléru, výměna kněží ve farnostech atd.) Lidé také konstatují, že *„řízení církve je velmi vzdálené lidem, bez možnosti podílet se na jejím rozvoji a směřování“*.

Výstupy vyjadřují touhou po transparentnější informovanosti o věcech majetkových, personálních i právních. Je vyjádřena také touha po větším **propojení farností v rámci děkanátu**, což zejména v případě menších farností může přispět k živějšímu a radostnějšímu životu křesťanů. Nástrojem proměny je, jak uvádí lidé, přesun od *„klerikální církve“* k církvi vyvěrající ze spoluúčasti a spoluzodpovědnosti všech. Ve výpovědích čteme, že *„církev má strach z naslouchání (protože ji to bude zasahovat). Je málo otevřená.“* Důraz je kladen také na **hlas žen**, na jejich rovnoprávné postavení a **přístup ke službám v církvi**.

IX. Zhodnocení synodálního procesu

„Proces synody by měl být kontinuální a neměl by končit poté, co se ukončí činnost synodálních skupinek.“

Z výpovědí synodálních skupinek přichází zpětná vazba svědčící o pozitivním přijetí synodálního procesu jako příležitosti pro církev **vyjít na cestu společného putování**. Boží lid tuto příležitost vítá hned z několika důvodů: 1) možnost mluvit o dříve nediskutovaných tématech; 2) povzbuzení k novému **oživení farnosti**; 3) jako součást vlastního formačního růstu v kultuře setkání, naslouchání a společného rozlišování. Mimo to je účast v synodálním procesu popisována také jako 4) jasná **zkušenost přítomnosti a vedení Duchem svatým**, a současně 5) jako impuls pro vznik mnoha nových společenství a prostorů dialogu a rozlišování ve farnostech a církevních společenstvích.

Negativní ohlas na průběh synodálního procesu v několika případech zmínil potřebu lepší a delší přípravy před samotným započítím a také nejasnost s vyplňováním některých „statistických“ údajů ve výstupních formulářích synodálních skupinek nebo včasější informovanost o tom, jak bude diecézní fáze přesně probíhat.

Účastníci si prostřednictvím synodálního procesu uvědomili, že není nutné konzervovat zažitě formy fungování církve. Synodalita byla vnímána jako příhodný čas společného rozlišování toho, jak **revidovat a plánovat cesty k oživení vlastních farností**. Kladného ocenění se dostalo metodice malých společenství, tj. synodálních skupinek, z nichž mnohé mají touhu pokračovat v této formě v další práci. A to ať zabýváním se dalším z 10 témat synodálního dotazování anebo proměnou ve společenství vrstevníků a farníků.

Zkušenost malých společenství dále vybízí k tomu, aby lidé mohli sdílet výsledky svého skupinového rozlišování s pastorační radou své farnosti a také s knězem, správcem dané farnosti.

Impulsy pro následující období

Výpovědi naznačují následující jasná odhodlání, která lze popsat jako konkrétní impulzy k společnému kráčení církve ve farnostech:

- 1) Podporovat **růst neformálních „prostor“ farnosti**, ve kterých může dojít k diskuzi nad aktuálními tématy, týkajícími se života a poslání farnosti. Touha po těchto prostorech, které nejsou zaměřeny ani na liturgické slavení, ani na katechetické/biblické vzdělávání, se vine všemi výstupy, které se dotýkají tohoto tématu.
- 2) Vrcholnou formou tohoto sdílení na rovině farnosti je pak dle výpovědí vědomí prospěšnosti „farního sněmu“ nebo, jak je někdy uváděno, „farního brainstormingu“, ve kterém je možno hledat **společnou vizi** středně a dlouhodobého horizontu života farnosti.
- 3) Sestry a bratři hodnotí zkušenost synodálního procesu také jako dodání odvahy k oslovení těch, kdo se mohou cítit na **periferii** a jimž byla ve farnostech dosud věnována malá pozornost. Tento záměr je velmi jednoznačně ovlivněn vědomím společného putování, ve kterém každý má co říct, ať slovem, nebo svým životem, a že toto mluvení a naslouchání se může stát zdrojem nového učení se církve.